

Sygn. akt: WA 4/14

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 27 lutego 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wiesław Błuś (przewodniczący)

SSN Marian Buliński (sprawozdawca)

SSN Marek Pietruszyński

Protokolant : asystent SSN Anna Krawiec

przy udziale prokuratora Naczelnej Prokuratury Wojskowej płk. Jana Żaka
w sprawie z wniosku o odszkodowanie i zadośćuczynienie po rozpoznaniu w Izbie
Wojskowej na rozprawie w dniu 27 lutego 2014 r., apelacji, wniesionej przez
pełnomocnika T. J. od wyroku Wojskowego Sądu Okręgowego w W. z dnia 25
listopada 2013 r.

**uchyla zaskarżony wyrok w całości i sprawę przekazuje
Wojskowemu Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego
rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Na mocy postanowienia wydanego w dniu 12 września 1986 roku przez Sąd Najwyższy Izbę Wojskową (sygn. akt: Sn.../86) na podstawie art. 4 i art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 17 lipca 1986 roku „o szczególnym postępowaniu wobec sprawców niektórych przestępstw” (Dz. U. Nr 26 poz. 126) oraz na podstawie art. 549 § 1 pkt 2 k.p.k. orzeczono:

- o umorzeniu postępowania karnego prowadzonego przeciwko cyw. T. J. podejrzanemu o popełnienie przestępstw określonych w art. 128 § 1 k.k. w zw. z art. 123 k.k. oraz w art. 265 § 1 k.k. w zb. z art. 55 pkt 1 ustawy z dnia 10.04. 1974 r. „o ewidencji ludności i dowodach osobistych” (Dz. U. 14 z 1974 r., poz. 85);
- o uchyleniu środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania stosowanego wobec podejrzanego i niezwłocznym zwolnieniu z Aresztu Śledczego;
- o przepadku na rzecz Skarbu Państwa m.in. pochodzących z przestępstwa pieniędzy polskich w kwocie 25.152,12 złotych.

Postanowieniem Sądu Najwyższego Izby Wojskowej z dnia 18 stycznia 1991 r. (WRN 187/90) postanowienie z dnia 12 września 1986 r. zostało uchylone, a prowadzone postępowanie przeciwko T. J. zostało umorzone o czyn pierwszy na podstawie art. 11 § 1 pkt 1 k.p.k. wobec przyjęcia, że jego działanie nie zawierało ustawowych znamion czynu zabronionego, a o czyn drugi wobec przyjęcia, że czyn ten nie stanowił przestępstwa z powodu jego znikomego niebezpieczeństwa społecznego.

W dniu 26 sierpnia 2013 r. do Wojskowego Sądu Okręgowego w W. wpłynął wniosek pełnomocnika T. J. o zasądzenie „ od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy kwoty 105.300 zł tytułem odszkodowania za utracony zarobek wskutek wykonania wobec niego postanowienia Naczelnej Prokuratury Wojskowej z dnia 20 czerwca 1985 r. o tymczasowym aresztowaniu (sygn. akt V Pn.Śl. .../85), a ponadto kwoty 400.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę doznaną w okresie tymczasowego aresztowania w okresie od 17 czerwca 1985 r. – 12 września 1986 r.”

Wyrokiem z dnia 25 listopada 2013 r. (Żo .../13) Wojskowy Sąd Okręgowy w W. na podstawie art. 8 ust. 1, art. 10 oraz art. 13 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za

działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 34, poz. 149 ze zm.) zasądził od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy T. J. kwotę 4. 929 zł. tytułem zwrotu mienia, którego przepadek orzeczono na rzecz Skarbu Państwa oraz z tytułu zadośćuczynienia 120.000 zł.

Sąd nie uwzględnił wniosku o zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy odszkodowania za utracony zarobek z uwagi na to, że przed zatrzymaniem i tymczasowym aresztowaniem wnioskodawca nie był nigdzie zatrudniony.

Apelację od tego wyroku złożył pełnomocnik wnioskodawcy, zarzucając temuż orzeczeniu „ 1. Obrazę przepisów prawa materialnego, a to:

- art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznanie za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego w zw. z art. 361 k.c. w zw. z art. 558 k.p.k. poprzez jego błędną wykładnię polegającą na uchybieniu zasadom ustalania normalnego związku przyczynowego pomiędzy wykonaniem wcześniejszej decyzji nr III „A” – 111 o internowaniu, a wypowiedzeniem T. J. umowy o pracę w KWK M.; konsekwencją zajęcia przez Sąd takiego stanowiska było przyjęcie, iż od 3 stycznia 1983 r. wnioskodawca z własnego wyboru nie był nigdzie zatrudniony, podczas gdy w rzeczywistości zwolnienie z pracy i związana z tym utrata wynagrodzenia za czas 18 miesięcy były przymusowymi bezpośrednimi skutkami represyjnych działań podejmowanych przez ówczesne organy państwowe; wykonanie postanowienia o tymczasowym aresztowaniu – jak w każdej takiej sytuacji – wiązało się z brakiem możliwości podjęcia pracy w tym okresie i sam ten fakt winien stanowić podstawę do zasądzenia odszkodowania albowiem brak pracy przed tym okresem był konsekwencją represji związanych z internowaniem,

- art. 445 k.c. w zw. z art. 558 k.p.k. poprzez błędną wykładnię i uznanie, że kwota 120 000 zł jest odpowiednia do rozmiaru cierpień doznanych przez wnioskodawcę w okresie tymczasowego aresztowania, tj. od 17 czerwca 1985 r. do 12 września 1986 r.”

W oparciu o to skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie żądania wniosku w całości, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Na

rozprawie odwoławczej pełnomocnik wnioskodawcy poparł złożoną apelację, a prokurator wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

W tej sytuacji Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Ustalony przez Sąd pierwszej instancji stan faktyczny sprawy jest prawidłowy.

Przed zatrzymaniem i tymczasowym aresztowaniem wnioskodawca nie był nigdzie zatrudniony. Nie ma związku przyczynowego między zatrzymaniem i tymczasowym aresztowaniem wnioskodawcy, a utratą przez niego poprzedniego zatrudnienia. Z oświadczenia wnioskodawcy wynika, że jego żądania odszkodowawcze związane z okresem internowania są rozpatrywane w odrębnym postępowaniu przed innym sądem.

Błędna jest natomiast ocena sądu orzekającego, że ustalony na dzień zatrzymania stan pozostawania wnioskodawcy bez zatrudnienia był stanem trwałym. Bezsporne jest, że w tamtym okresie zjawisko bezrobocia było stanem marginalnym, co więcej osoby uchylające się przed podjęciem pracy były do pracy przez przepisy prawa zobowiązane.

Gdyby zatem wnioskodawca nie został aresztowany, a szerzej gdyby przeciwko niemu nie było prowadzone postępowanie karne o czyn określony w art. 128 § 1 kk. w zw. z art. 123 k.k. (k.k. ówczesnie obowiązującego tj. z 1969 r.), które skutkowało jego tymczasowym aresztowaniem, to wnioskodawca znalazłby pracę. Przy ponownym rozpoznaniu sąd orzekający winien rozważyć jakie zatrudnienie i jakie zarobki wnioskodawca mógłby w okresie tymczasowego aresztowania osiągnąć, posiłkując się odniesieniem do przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze publicznym.

Sąd Najwyższy uchylił orzeczenie Sądu pierwszej instancji także w zakresie zasądzonego zadośćuczynienia.

Zasądzone zadośćuczynienie określone na kwotę po 8 tys. za każdy miesiąc rzeczywistego pozbawienia wolności nie jest zbyt niskie, zważywszy na zasądzone zadośćuczynienie w podobnych sprawach (w sprawie na którą powoływał się wnioskodawca – k. 28-29 Żo .../13 – zasądzono zadośćuczynienie poniżej 5 tys. zł za każdy miesiąc rzeczywistego pozbawienia wolności), rzecz jednak w tym, że orzeczenie sądu w tym zakresie nie poddaje się kontroli. Pomijając jedyne zdanie

uzasadnienia odnoszące się do kwestii zadośćuczynienia, jako zbyt ogólnikowe, to rozstrzygnięcie sądu orzekającego w zakresie zadośćuczynienia nie zostało uzasadnione. Wnioskodawca zarówno we wniosku o odszkodowanie i zadośćuczynienie (k. 2-4 akt sprawy) jak i w trakcie zeznań na rozprawie (k. 17 odw.-19) przedstawił okoliczności towarzyszące przebywaniu w areszcie wpływające jego zdaniem na wysokość zadośćuczynienia. Z wyroku sądu nie sposób nawet przyjąć, że było one przedmiotem jego rozpoznania, gdyż w części ustalającej stan faktyczny tych okoliczności nie opisano, nie powołano się na nie także przy określaniu wysokości zasądanego zadośćuczynienia. Na marginesie zauważyć należy, że w świetle utrwalonego orzecznictwa sądowego „przeciętna stopa życiowa społeczeństwa polskiego” nie jest okolicznością braną pod uwagę przy określeniu wysokości zadośćuczynienia.

Mając to na uwadze Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.